

Ўнинчи асос:

“Ахлуссунна вал-жамоа”нинг бидъат ва нафс-хаво ахлига муносабати

“Ахлуссунна вал-жамоа” эъткодининг асосларидан бири — улар динда ундан бўлмаган нарсаларни пайдо килган кишилардан нафратланиш, уларни яхши кўрмаслик, сўзларини эшитмаслик, улар билан дўстлашмаслик, бирга ўтирмаслик ва баҳс килмаслик, уларнинг ботил сўзларини эшитишдан кулокларни эҳтиёт килиш, уларнинг ахволлари ва ёмонликларини баён килиш, улардан умматни огохлантириб, одамларни нафратлантириш керак, деб билишларидир.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайхи ва саллам дедилар: “Мендан аввал юборилган барча пайгамбарнинг ўз уммати ичидаги унинг суннатини ушлаб, амрларига эргашадиган хаворий — издошлари ва асхоблари бўлган. Улардан сўнг эса, килмайдиган нарсаларини сўзлайдиган ва буюрилмаган нарсаларни киладиган «Хулуф»лар – ёмон кишилар келади. Уларни кўли билан кайтариб жиход килган киши — мўъминдир. Уларга карши тили билан жиход килган одам — мўъминдир. Уларга калби билан жиход килган (яъни, хеч бўлмагандаги уларни ёмон кўрган) одам — мўъминдир. Булардан бошка холатларда хардал (хардал-горчица)нинг уругича хам иймон йўқ”. (Шайх Албоний: “Сахиҳу Сунани Аби Довуд”)

“Умматимнинг охирида сизларга сизлар ва оталарингиз эшитмаган сўзларни сўзлайдиган одамлар чикадилар. Ўзингизни улардан, уларни ўзингиздан узок тутинг!” (Имом Муслим ривояти).

“Ахлуссунна вал-жамоа” бидъатга: “Бидъат — пайгамбаримиз Мухаммад соллаллоҳу алайхи ва салламнинг вафотидан ва дин комил бўлганидан сўнг дин кўринишида пайдо бўлган, килиш учун Куръон ва

Ислом Нури

суннатда бирон бир далили бўлмаган ёки динда Аллох таолога якин бўлиш ёки ибодат килиш максадида шариатга ўхшаш йўллар билан чикарилган барча янгиликлардир. Шунинг учун хам бидъат суннатнинг мукобилидир. Бирок суннат хидоят, бидъат эса залолатдир”— деб таърифлайдилар.

Бидъат, уларнинг наздида, бидъат комил тавхидга каршилик килади. У ширк василаларидан биридир, яъни Аллох таолога У машруъ килмаган нарсалар билан ибодат килишдир. Василалар эса максадлар хукмидадир. Аллох таолога ибодат килишда ширкка ёки динда янгиликка олиб борадиган хар кандай нарсанинг йўли тўсилиши керак. Чунки дин комил бўлгандир. Аллох таоло деди: **“Бугун сизларга динингизни комил килдим, неъматимни бенуксон, тўқис килиб бердим ва сизлар учун (факат) Исломни дин килиб танладим.”** (Моида: 3).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: “Ким бизнинг шу ишимизда ундан бўлмаган нарсани пайдо килса, у (иш) рад килингандир” (Муттафакун алайҳ).

“Сўзнинг яхшиrogи Аллохнинг Китоби, йўлнинг яхшиrogи Мухаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг йўли, ишларнинг ёмонроги (динда) янги пайдо бўлганларидир. Ва барча бидъат залолатдир” (Имом Муслим ривояти).

“Аҳлуссунна вал-жамоа”: “Бидъатлар бир хил даражада эмас, бир-биридан фаркли бир неча турлидир. Уларнинг баъзилари диндан чикарап, баъзилари эса чикармас, баъзилари катта гунохлар, баъзилари эса кичик гунохлар каторидадир. Бирок, уларнинг барчаси залолат эканида муштракдир. Куллий (асосий) бидъатлар жузъий

Ислом Нури

бидъатлар каби, оддий бидъатлар мураккаб бидъатлар каби, хакикийлари кейин кўшилганлари каби ўз жинси ва хукмларида бир хил эмасдир”— деб айтадилар.

Бундан ташкари бидъатлар ўз хукмида хам фаркли: бириси куфр ва бириси фиск бўлганидек, уни килган кишиларнинг хукмлари хам фарклидир. Шунинг учун хам “ахлуссунна вал-жамоа” бидъатчилар устидан бир хил хукм килмайдилар. Балки, килган бидъатларига караб турли шахсларга турлича хукм килади. Зеро, жохил ва таъвилчи килаётган бидъатини билиб килган киши каби эмас, мужтахид олим эса ўз бидъатига даъват этаётган ва нафс-хавосига эргашган олим каби эмасдир. “Ахлуссунна вал-жамоа” бидъатини ошкор килиб, унга даъват этаётган кишиларга ўз бидъатини пинхона килаётган кишиларга килган муомалаларини килмайдилар. Чунки бидъатга даъват этаётган кишининг зарари бошкаларга хам таъсир килади. Шунинг учун хам уни тўхтатиш, килган ишларини очиб ташлаш ва бидъатларидан тийилиши учун уни жазолаш керак. Чунки у гунох (мункар) ишни ошкора килди ва жазога лойик бўлди.

Мазкур сабабларга кўра, “ахлуссунна вал-жамоа” хар бир бидъатчига ўзига хос муомала килади. Бидъатчилар ва уларга таклид килган кишиларнинг барчасига Аллоҳ таолодан хидоят сўраб дуо киладилар. Уларга суннат ва хидоятда бўлишларини тилайдилар. Килган ишлари хато эканини тавба килишлари учун тушунирадилар. Килган ишлари куфр бўлмаса зохирларига караб хукм килиб, ички дунёларини Аллоҳга хавола киладилар.

Бидъат ва нафс-хаво ахлининг белгилари

Нафс-хавосига берилган ва бидъатчи кимсаларнинг уларда зухур этиб

Ислом Нури

турадиган ва таниладиган белгилари бор. Ислом умматини огохлантириш ва бидъатчиларнинг йўлларига юриб кетишдан кайтариш учун улар хакида Аллоҳ таоло Ўз Китобида ва Расул соллаллоҳу алайҳи ва саллам ўз суннатларида хабар берди.

Уларнинг белгиларидан баъзилари куйидагилар:

Шариат максадларини билмаслик, таркоклик, жамоатдан узок бўлиш, баҳс-жанжал килиш, хавосига эргашиш, аклни наклга муқаддам кўйиш, суннатни билмаслик, муташобих — хакикатини билиш имкони йўқ бўлган оятлар хакида баҳсларга берилиш, суннатни Куръонга карши кўйиш, шахсларни улуглашда ва ибодатда гулув кетиш, ўзни кофирларга ўхшатиш, суннат ахлига турли лакаблар кўйиш, салаф йўлида юрган кишиларни ёмон кўриш ва уларни расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг хабарларини келтирган кишиларга душман бўлиш ва уларни енгил санаш. Ўзларига мухолиф бўлган одамларни далилсиз кофир хисоблаш. Хакгўй кишиларга карши хокимлар ва султонлардан ёрдам сўраш.

“Ахлуссунна вал-жамоа” бидъатчиларнинг асосийлари тўртта деб биладилар. Улар: рофиза-шиалар, хаворижлар, кадарийялар ва муржиалардир. Булардан кўплаб фирмалар ажралиб чикди ва расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам хабар берганларидек, етмиш икки гурухга етиб бордилар.

“Ахлуссунна вал-жамоа”нинг бидъатчи ва нафс-хаволарига эргашган кишиларга раддия беришда яхши саъй-харакатлари бор. Уларнинг булар хакида айтган сўзлари кўп бўлиб, биз куйида мисол тарикасида улардан баъзиларини келтирамиз.

Ислом Нури

Имом Ахмад ибн Синан ал-Каттон рахимахуллоҳ деди: “Дунёда кайси бидъатчи бўлмасин хадис ахлини ёмон кўради. Бидъат ишларни килгувчи кимсанинг калбидан хадиснинг халовати кетади”

Имом Абу Хотим ал-Ханзалий ар-Розий рахимахуллоҳ деди: “Бидъатчиларнинг белгиси — хадис ахлини айблаб гийбат килиб юриш, зиндикларнинг белгиси — хадис ахлини салафлардан келган хабарларни бекор килган “хашавийлар” деб аташлари, жаҳмийларнинг белгиси — салаф йўлида юрган кишиларни “мушаббихалар” (Аллоҳни маҳлукларга ўхшатувчилар) деб, кадарийларнинг белгиси — салаф йўлида юрган кишиларни “мужаббиралар” деб, муржиаларнинг белгиси — салаф йўлида юрган кишиларни “муҳолифа”, нуксонийя” деб, рофизаларнинг белгиси — салаф йўлида юрган кишиларни “носибалар” деб аташларидир. “Ахлуссунна”нинг бир исми бор. “Ахлуссунна”ни юкоридаги барча номлар билан номлаш хато, балки маҳолдир»

Макка шаҳрдаги ибн Катилага хадис ахлини эслатилса, у: “Хадис ахли ёмон одамлар”— деб айтиби” дейилганида Имом Ахмад ибн Ханбал рахимахуллоҳ: “у — зиндикдир, у — зиндикдир, у — зиндикдир”— деб, кўлларини силтаб уйларига кириб кетдилар”

Аллоҳ таоло хадис ахлини ва “ахлуссунна”ни уларга нисбат берилган барча айблардан химоя килди. Улар расулуллоҳ соллалоҳу алайхи ва салламнинг йўллари бўлмиш улуг суннат, макбул сийрат, тўғри йўл, кучли ва етуқ хужжат соҳибларидир. Аллоҳ таоло уларни Ўзининг Китоби ва расули соллалоҳу алайхи ва салламнинг суннатларига эргашиш, расулуллоҳ соллалоҳу алайхи ва саллам ва дин имомлари хамда Ислом йўлида харакат килган уммат олимларини яхши кўришга муваффак килди. Расулуллоҳ соллалоҳу алайхи ва саллам: “Киши ўзи

Ислом Нури

яхши кўрган кавм билан биргадир”— деб хабар берганларидек, ким кимни яхши кўрса у билан биргадир.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам, умматнинг дастлабки уч авлоди хидоят имомлари, шариат олимлари, мухаддислар, салафлар бўлмиш сахобалар, тобииналар, табъа-тобииналарни яхши кўрган ва уларга бизнинг кунимиизга кадар эргашган киши “ахлуссунна” яъни, суннат сохибидир.

Салаф уламоларининг бидъатчилардан эҳтиёт бўлиш хакидаги ўгитлари

- Амирулмўъминин Умар ибн Хаттоб разияллоҳу анху деди: “Якин кунда баъзи одамлар келиб сизлар билан Куръондаги хакикатини билиш имконсиз оятлар билан баҳс киладилар. Уларга суннат билан хужжатлар келтиринглар! Чунки суннат сохиблари суннатни билувчи рокдирлар” И мом Лалкаий: “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”. И бн Батта: “ал-Ибана
- Такдирни инкор этган кишилар хакида берилган саволга Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анху: “Агар уларни учратсанг уларга: “Абдуллоҳ ибн Умар улардан, улар эса Абдуллоҳ ибн Умардан безор эканини билдири” — деб уч марта такрорлади (И мом Лалкаий: “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”).
- Абдуллоҳ ибн Аббос разияллоҳу анху деди: “Нафс-хавосига эргашган кишилар билан бирга ўтирма! Улар билан ўтириш калбни касал килади” (И мом Лалкаий: “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”).
- Зоҳид ва олим Фузайл ибн Иёз раҳимахуллоҳ деди: “Бидъатчидан динингга эҳтиёт бўл! У билан ўз ишларингда маслаҳат килма ва бирга ўтирма! Бидъатчи билан бирга ўтирган кишининг калбини Аллоҳ Таъоло кўр килади” (И мом Лалкаий: “Шарху усули

Ислом Нури

эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”).

- Имом Абдуллоҳ ибн Муборак раҳимаҳуллоҳ деди: “Парвардигоро, бидътчига менга яхшилик килишни тақдир этмаки, қалбим уни яхши кўриб колмасин!” (Имом Лалқаий: “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”).
- Имом Ҳасан Басрий раҳимаҳуллоҳ деди: “Аллоҳ Таъоло нафс-хавосига эргашган кишининг тавба килишига изн бермади” (Имом Лалқаий: “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”).
- Мўъминларнинг хадис бобидаги амири Суфён Саврий раҳимаҳуллоҳ деди: “Бидъатчининг сўзларига бидъатчи эканини била туриб кулок солган одамдан Аллоҳ Таъолонинг химояси кўтарилади ва ўз холига ташлаб кўйилади” (Ибн Ваддоҳ: “ал-Бидаъ ван-Нахю анҳо”).
- Имом Авзойй раҳимаҳуллоҳ деди: “Бидъатчига баҳс килиш имконини бермангиз! Чунки у қалбингида фитнаси оркали шубҳа пайдо килади” (Ибн Ваззоҳ: “ал-Бидаъ ван-Нахю анҳо”).
- Мухаммад ибн Сийрийн раҳимаҳуллоҳ бидъатдан огоҳлантириб деди: “Бир бидъатни пайдо килган киши бир суннатдан воз кечади” (Имом Муслим ривояти).
- Имом Молик ибн Анас разияллоҳу анҳу деди: “Бидъатчига салом берилмайди хамда унга киз бериб, киз олинмайди” (Имом Молик: “ал-мадинатул-Мунаввара”).
- Имом Шофийй раҳимаҳуллоҳ қалом илми (аклий далилларни наклий далиллар устига афзал кўриш) ҳакида сўзлаётган одамларни кўриб баралла: “Ё биз билан яхшиликча ўтирасизлар ёки ўрнингиздан туриб кетасизлар!”— дедилар. (Наср ибн Иброҳим Макдисий: “Мухтасар китабил-хужжати ала таарикил-маҳажжати”).
- Ахлуссуннанинг имоми Аҳмад ибн Ҳанбал раҳимаҳуллоҳ деди: “Бидъатчи ва нафс-хаволарига берилган кишилардан

Ислом Нури

мусулмонларнинг бирон ишида ёрдам сўралмайди. Чунки бунинг динга катта зарари бордир” (Ибн Жавзий: “Манакибул-имом Ахмад”).

“Бидъатларнинг барчасидан саклан! Бирон бидъатчи билан диний ишларинг хакида маслаҳат килма!” (Ибн жавзий: “Манакибул-имом Ахмад”).

- Имом Абдурраҳмон ибн Махдий рахимахуллоҳ деди: “Нафс-хаволарига берилган кишилар ичида Жаҳмнинг сафдошларидан кўра ёмонрок одамлар йўқдир. Чунки улар: “Осмонда хеч ким йўқ”— деб айтадилар, Менинг раъйим Аллоҳга касамки, уларга киз ва мерос берилмаслигидир” (Абдуллоҳ ибн имом Ахмад: “Китабус-сунна”).
- Абу Килоба Басрий рахимахуллоҳ деди: “Нафс-хавосига берилган кишилар билан бирга ўтирунглар! Гарчи улар кирган мавзуларга кирмасангиз-да, сизларни билган нарсаларингизда хам чалгитиб кўядилар” (Ибн Батта: “ал-Ибаана”).
- Айюб Саҳтаёний рахимахуллоҳ деди: “Нафсу хаво ахли залолат ахлидир. Улар окибатини дўзахдан бошка нарса деб билмайман”. (Ибн Батта: “ал-Ибаана”).
- Козий Абу Юсуф рахимахуллоҳ: “Мен жаҳмий, рофизий (шиа) ва қадарийлар оркасида намоз ўқимайман”— дедилар. (Лалқаий: “Шарху усули эътиқоди ахлиссуннати вал-жамаати”).
- Шайхулислом Абу Усмон Исломи Собуний рахимахуллоҳ деди: «Бидъатчиларнинг белгилари маълумдир. Улар ичида энг аник кўриниб турадигани, расулуллоҳ соллаллоҳу алайхи ва салламдан хабар олиб келган кишиларга душманлик килиш, уларни таҳкирлаш, “хашибийлар”, жохиллар, “зохиройлар” ва “мушаббихлар”—деб аташларидир. Сабаби улар расулуллоҳ соллаллоҳу алайхи ва салламнинг хабарлари хакида: Бу хабарлар илмдан узокдир деб билишлари ва хакикий илм бу уларнинг

Ислом Нури

калбларига Шайтон ташлаётган, фосид акллари ўйлаб топган хамда кора калблари вассаса килган нарсалар деб эътиқод килишларидир». (“Ақидатус-салаф ахлил-хадис»).

- Имом Шофийи рахимахуллох бидъатчи ва нафс-хаволарига эргашган кишилар хакидаги хукмини кўйидаги сўзлар билан ифодалади:

«Менинг калом ахллари хакидаги хукмим — уларни хурмо новдалари (аслида хурмонинг шохи ва новдаси бўлмайди. Хурмонинг узун (1.5, 2 метрли) япроқлари бўлади, уни майда баргларидан тозаланса худди новда каби бўлиб колади) билан савалаш ва туяларга миндирилиб кабила ва уруглар ўртасида айлантириш хамда: “Китоб ва суннатни ташлаб, каломга берилганларнинг жазоси шудир”— деб айтилишидир». (Имом Багавий: “Шархуссунна”).

- Абу Мухаммад ибн Масъуд ибн Фарроъ Багавий деди: “Сахобалар, тобииналар, тобииналарга эргашганлар ва суннат олимлари бидъатчиларга нисбатан душманлик ва уларни тарк килиш эътиқодида хаётдан ўтдилар” (Имом Багавий: “Шархуссунна”).
- Имом Исмоил Собуний ўзининг бебаҳо китоби “Ақидатус-салаф асхабил-хадис” (Салаф — хадис ахлиниңг эътиқоди) номли китобида “аҳлуссунна”нинг бидъатчиларни хорлаш хакидаги ижмовъ (иттифок) ларини накл килиб деди: “Китобимнинг бу бўлимида келтирилган жумлалар салаф ўртасида хеч хилоғиз килган эътиқодлари, балки, ижмоълариридир-ки, улар бидъатчиларни хорлаш, хўрлаш, уларни шарманда килиш, узоклаштириш, улардан узок бўлиш ва уларни тарк килиш билан Аллоҳ Таъолога якин бўлишга иттифок килдилар”.

- Динда пайдо бўлган биринчи бидъат — намоз билан закот ўртасини

Ислом Нури

ажратиш ва: “Закот расулуллоҳ соллаллоҳу алаиҳи ва салламнинг ўзигагина берилади” — деб даъво килиш бўлган эди. Абу Бакр разияллоҳу анху буларга карши жиход килди ва уларни ишлари кучаймай туриб йўқ килди. Агар буларни ўз холига кўйганларида эди уларнинг бу даъвоси хозирги кунимизгача дин бўлиб колар эди.

Умар разияллоҳу анхунинг даврида эса баъзи кичик бидъатлар пайдо бўлди. Умар разияллоҳу анху хам уларни таг-томири билан тутатдилар.

Усмон разияллоҳу анхунинг даврида эса катта фитналар бош кўтарди. У — хак халифага килич билан карши чикиш эди. Уларнинг бидъатлари Усмон разияллоҳу анхунинг ўлими билан тугалланди. Бу — бизнинг кунларимизга кадар етиб келган хаворижлар фитнасининг аввали эди. Кейин эса фитналар кетма-кет кела бошлади. Кадарийялар, муржиалар, рофизалар, ботинийлар, жахмийялар, зиндиклар ва Аллоҳ таолонинг исм ва сифатларини инкор этган кўплаб адашган тоифалар — бидъатчилардир.

Бидъатлар пайдо бўлгани сайин “ахлуссунна вал-жамоа” уларга карши хозиру нозир бўлдилар. Хак ва ботил ўртасидаги кураш бизнинг кунларимизгача етиб келди ва киёмат кунига кадар давом этади. “Ахлуссунна вал-жамоа” хар замон ва хар маконда Куръон, суннат ва умматнинг ижмоъси (иттифоки) га зид бўлган барча сўз ва ишлар юзидан никобини очиб ташлайди.

Имом Нававий: “ат-Тазкира”.

Розий: Китабу аслис-суннати ва эътиқодид-дин”.

Ислом Нури

Барбахорий: “Шархуссунна”.

Имом Бухорий ривояти.

Бидъатчининг оркасида намоз ўкиш:

Билингки, “ахлуссунна” нинг бу масаладаги сўзларининг хulosаси куйидагича:

- Хакикий кофир ва муртаднинг оркасида намоз ўкиш жоиз эмас.
- Эътиқоди ва шахсияти номаълум бўлган одамлар оркасида намоз ўкишни тарқ килиш хакида бирон бир салаф олими сўз айтмади. (Бу сўзни айтиш битъатдир)
- Бидъатчининг оркасида намоз ўкишдан кайтариш аслида, унинг бидъатини ёмон кўрсатиш ва шу бидъатдан нафратлантириш учундир. Агар бидъатчининг оркасида намоз ўкилса, иктидо килган одамнинг намози дурустдир.

Бидъатчиларга жаноза намозини ўқимаслик ва Аллоҳдан уларга раҳмат сўрамасликнинг хукми:

- Кофир, муртад ёки куфрга олиб борадиган бидъатни килган эканига хужжат койим бўлиб вафот этган кишиларнинг жанозаларини ўкиш ва уларга магфират сўраш жоиз эмас. Бу ижмось килинган масаладир.
- Гуноҳ ишни ёки диндан чикармайдиган бидъатни кила туриб вафот этган кишиларнинг жаноза намозида унинг килган гунохи ва бидъатидан нафратлантириш учун имом (халифа ёки султон) ва эътиборли илм ахлларининг иштирок этмасликлари яхшидир. Бу унга жаноза намозини ўкиш барча учун харом дегани эмас.

Балки, унга, модомики, жаханнамда мангу коладиган кофир хукмида ўлмаган бўлса, жаноза намозини ўкиш фарз кифоядир.